

REFERAT

asupra lucrării

„Doctoratul și organizarea școlilor doctorale.O diagnoză de stare și prospectări pentru un viitor posibil”

Autori: Lazăr Vlasceanu, Cosima Rughiniș, Daniel David

Subsemnatul, Miclea Mircea, profesor univ. dr. , Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, am procedat la analiza lucrării „**Doctoratul și organizarea școlilor doctorale**” și am consemnat cele menționate mai jos.

Lucrarea sus-menționată este, fără îndoială, cea mai competentă analiză de până acum, a evoluției doctoratului în România. Ea are o parte de analiză (analiză istorică, analiză comparativă, analiză statistică) și o parte de recomandări, menite să îmbunătățească funcționarea și calitatea doctoratului din universitățile românești. Recomandările sunt întemeiate pe analizele cu funcție diagnostică și sunt bine argumentate. Apreciind, fără rezerve, valoarea lucrării, formulez, pe marginea acesteia, câteva reflecții care ar putea fi utile autorilor în elaborarea variantei finale a documentului.

1. Consider că ar fi binevenită o analiză binivelară a doctoratului: la nivel de sistem și la nivel de instituție (universitate, institute ale academiei). O astfel de analiză ar circumscrie și mai precis unde trebuie focalizate intervențiile de îmbunătățire a doctoratului și ar stabili clar responsabilitățile: cine de ce anume trebuie să dea socoteală. Ministerul Educației este responsabil de legislație, de cadrul de organizare și finanțare a doctoratului, dar nu poate fi făcut responsabil de

calitatea proastă a multor teze de doctorat, de practicile universitare de centrare a curriculumului pe profesor, nu pe doctorand, de mecanismele foarte slabe de control al calității doctoratelor în interiorul universităților etc. Așadar, o analiză a practicilor intrainstituționale versus practicile la nivelul sistemului ar fi benefică, nu atât pentru descrierea situației, cât, mai ales, pentru identificarea cauzelor și stabilirea responsabilităților. Altfel, repet, toată lumea va fi de acord cu constatările, dar fiecare actor se va deroba de responsabilitățile care îi revin.

2. Consider că ar fi oportună o analiză comparativă prevederi legislative versus practici. Există diferențe uriașe între ce prevede legea și ce se întâmplă în realitate. De exemplu, în H.G. 567/2005 se spune că trebuie re-acreditate toate IOSUD-urile (pentru a vedea care rămân și care dispar), iar conducătorii de doctorat – re-evaluați la fiecare 5 ani. Nu s-a întâmplat nimic în realitate! Aș putea da multe alte exemple, dar mă opresc aici. Fără îndoială, legislația are carențele ei și acestea trebuie remediate cât mai repede cu putință, dar consider că hiatusul dintre normă și practici pune cele mai mari probleme. Analiza norme-practici ar fi utilă și pentru calibrarea recomandărilor: care dintre ele vizează normele (i.e. modificările legislative) și care – practicile. Inovarea legislativă pe fondul conservării vechilor practici va produce doar efecte cosmetice. Nu există nici un fel de penalizare, nici la nivel de instituție, nici la nivel de conducător de doctorat, pentru rele practici și cred ca acest lucru ar merita avut în vedere la capitolul de recomandari.
3. Consider revelatorie o analiză pe domenii a eficienței doctoratului. Un indicator de eficiență (utilizat și în Marea Britanie) ar fi raportul dintre doctoranzi și titlul de doctor acordat în 5 sau 3 ani de la înscriere. La noi, întrucât baza de date e

lacunară, am putea raporta, pe serii de 10 ani, număr doctoranzi/număr doctorate acordate, pe fiecare domeniu. Ar ieși mai clar în evidență unde se face doctorat pentru a produce cunoaștere și unde se admit cât mai mulți doctoranzi pentru a spori clientela conducătorului de doctorat, chiar dacă aceștia sunt atât de slabi că nici nu reușesc să termine teza. Un alt indicator de eficiență ar fi dacă am raporta, pe fiecare domeniu, numărul de doctoranzi la performanța științifică a domeniului. Avem datele (de la Ad Astra, cred că și de la CNCSIS) privind performanțele științifice pe domenii și e ușor să facem un raport sau măcar o corelație număr de doctoranzi-performanță științifică. Cu siguranță, ar putea fi folosiți și alți indicatori, dar nu e cazul să-i discutăm aici. Oricum, o minimă analiză a eficienței doctoratului pe domenii – eventual și o comparație universități versus institute ale Academiei – ar lămurii multe lucruri. Ar rezulta o diagnoză mai tăioasă, dar cred că mult mai precisă și mai utilă.

4. Recomandările ar trebui făcute în termeni mai operaționali. Lucrarea conține numeroase recomandări bine întemeiate și consistente. Formularea lor este, însă, prea generală. De exemplu, se recomandă „stimularea dezvoltării unor parteneriate eficiente și echitabile între școlile doctorale și de cercetare, institute de cercetare și alți angajatori din sectorul public și privat”. Recomandarea e corectă, dar e prea generală, iar recomandările generale nu pot fi aplicate. Rămâne complet ambiguu, de pildă, dacă institutele Academiei trebuie sau nu să încheie contracte de parteneriat cu universitățile! Ambiguitatea formulării o face greu de transpus într-o normă legislativă și cu atât mai greu de aplicat și monitorizat în practică. Formularea mai tranșantă a recomandărilor ar spori și mai mult eficiența discuțiilor pe marginea lor, altfel toți credem că le înțelegem,

dar ne gândim la lucruri diferite, iar când trebuie să le aplică, nu mai știm ce să facem.

5. Trebuie clarificat cât timp rămâne valabil titlul de conducător de doctorat. În momentul de față el este etern, până la moarte, cel puțin în institutele Academiei. Personal, consider că această situație e aberantă și produce efecte dezastruoase, dar cred că autorii ar trebui să argumenteze dacă o altă opțiune este mult mai legitimă.
6. Recomandările formulate vizează doctoratul în general, indiferent de domeniu sau de tipul de instituție (universitate, institutul național, institut al Academiei). În măsura în care dispun de date concludente ar merita ca autorii să formuleze și recomandări specifice, în funcție de domeniu sau de tipul de instituție. Altfel, uniformitatea recomandărilor poate induce ideea că avem o uniformitate a situațiilor, ceea ce nu cred că e cazul.
7. Consider juste toate recomandările formulate (cu mențiunea de la punctul 4). Ar fi util, totuși, ca tabelul final să mai conțină o coloană: „Actori responsabili”, adică cine anume trebuie să pună în aplicare fiecare recomandare. În acest fel, ar spori șansele ca acestea să fie luate în considerație și să fie aplicate.

În concluzie, consider că lucrarea „**Doctoratul și organizarea școlilor doctorale**” poate constitui baza unor transformări structurale a doctoratului în România. Rămâne ca decidenții să-i urmeze recomandările.

Prof. univ. dr. Mircea Miclea

